

مصادیق حق الناس در پیاده‌روی اربعین

قتال رهبری
حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

دستور درباره رعایت حق الناس و حساسیت در برابر حقوق مردم، یکی از زیبایی‌های دین ماست و یکی از درس‌های بزرگ امام حسین^(ع) و عاشورای سیدالشهدا^(ع) نیز هست. موسی بن عمیر از پدرش نقل می‌کند که «امام حسین^(ع) [در روز عاشورا] به من فرمودند: میان همه یا رانم اعلام کن هرکه ذئنی برعهده دارد، با من کشته نشود؛ زیرا من از رسول خدا^(ص) شنیدم فرمودند: «هرکه از دنیا برود و ذئنی بر ذمه داشته باشد، از حسنات وی در فردای قیامت برداشته می‌شود».

در نقل دیگری از عمیر انصاری آمده است: «امام حسین^(ع) به من فرمود: میان مردم اعلام کن هرکه بدهکار است، در کاب من پیکار نکن، زیرا هرکه از دنیا برود در حالی که دینی برعهده‌اش باشد که چاره‌ای برای آن نکرده باشد، گرفتار دوزخ می‌شود، بنابراین این روزها که خیلی از دوستداران و شیعیان امام حسین^(ع)، رزمه رفتن به کربلا و راهپیمایی میلیونی اربعین را دارند، رعایت حق الناس، اهمیت دوچندانی در این جمعیت پرشور پیدا می‌کند، موضوعی که رعایت نکردن آن می‌تواند چالش‌های بدی را برای زائران و فضای زیارت رقم بزند و چهره معنوی سفر را مخدوش کند.

در این یادداشت کوتاه به چند نمونه از اتفاقات مبتلا به و پرتکرار راهپیمایی اربعین اشاره می‌کنیم که جا دارد افراد در این سفر، توجه بیشتری به موضوع حق الناس بکنند.

۱- سعی کنید تا جایی که امکان دارد، در مسیر بار خود را به دوش دیگران نیندازید که اهل بیت^(ع) از این موضوع نهی کرده‌اند.

۲- رعایت بهداشت فردی که همیشه واجب است، در این سفر ضرورت بیشتری می‌یابد، چون در مکان‌های عمومی و در مجاورت سایر زائران هستید و ممکن است بدون رعایت آن به دیگران آسیب یا آزاری برسانید.

۳- به‌طور کلی در این سفر معنوی باید به فکر و یاد خدا بود و استفاده از خوراکی‌های مختلف با وجود فراوانی، باید در حد ضرورت باشد تا خدای نکرده دچار عوارض بعدی نشویم. همچنین گاهی بعضی افراد، بیشتر از نیاز خود از غذاهایی که رایگان برای زوار وجود دارد، برمی‌دارند و ضمن اسراف، این حق را از دیگران ضایع می‌کنند و نمی‌گذارند این غذا که با عشق تهیه شده است، به استفاده صحیح خود برسد.

۴- در زمان استفاده از مکان‌های عمومی هم خیلی باید رعایت کنیم که با سروصدا مزاحم دیگران نباشیم یا خدای نکرده از دخائیان در مجاورت دیگران استفاده نکنیم یا آنکه با استفاده غیرمعمول از وسایل موبک، حق دیگر زائران را از بین ببریم و به‌طور کلی در مکان‌های استراحتی که در موبک‌ها یا منزل افراد وجود دارد، باید حداقل زمان را برای توقف در نظر بگیریم و به صاحبخانه‌ای که با عشق این کار را انجام می‌دهد، در رفتار و استفاده از لوازم منزل، احترام بگذاریم.

۵- در مکان‌های شلوغ باید با نهایت صبر و آرامش رفتار کنیم که نکند شخصی در اطراف ما آسیب ببیند یا فشار و ضربه‌ای به او وارد شود. نکته دیگر این است که از وسایل شخصی زائری دیگر بدون اجازه، استفاده نکنیم و در مواقعی که برای گرفتن امکانات و خدمات صف بسته می‌شود، حق تقدم را حتما رعایت کنیم که در تمام این مواقع نکات ریز حق الناس وجود دارد که رعایت نکردن آن اجر زیارت ما را از بین می‌برد و باعث می‌شود نتوانیم عنایت حضرت سیدالشهدا^(ع) را در این سفر معنوی کسب کنیم.

از خداوند بزرگ می‌خواهیم که همه ما را در زمره عزاداران و زائران واقعی آن حضرت قرار بدهد. ان شاء الله!...

بردار و بخوان

«از این ستون به آن ستون»

اگر مایل هستید درباره تجربیات دیگران از سفر کربلا بدانید، توصیه ما مطالعه کتاب «از این ستون به آن ستون»، شامل خرده‌روایت‌هایی از پیاده‌روی اربعین است که نویسنده آن، محمدرضا وحیدزاده است و انتشارات شهید کاظمی در سال ۱۳۹۸ منتشرش کرده است، روایت‌هایی با زبان شیرین و روان که خواننده را مجذوب خود می‌کند.

«اولین سالی بود که به سفر اربعین می‌رفتم و خیلی چیزها برایم تازه‌گی داشت، ازجمله واژه «خوی»، که بسیار آن را در عزاداری‌های عراقی‌ها، در کنار نام حضرت ابوالفضل^(ع) می‌شنیدم. با ایما و اشاره از دوست عراقی‌ام پرسیدم: «معنای خوی چیست؟»، درنگی کرد و لبخندی بر لبانش نقش بست. دو انگشت اشاره‌اش را آورد بالا و به‌هم چسباند. گردنش را کج و چشمانش را باریک کرد. بعد با همه احساسش گفت «آخا... مع خیا شدید!»، ناگهان همه وجودم به لرزه درآمد. چنان معنای روشن و عمیقی از این ترجمه در جانم نشست که تا پیش از آن، هیچ‌گاه مثل آن را تجربه نکرده بودم، معنایی که پس از آن نیز هرگز از خاطرم نخواهد رفت. حجم کتاب کم است و هم مناسب همراهی کردن شما در اربعین است و هم برای جامانده‌های پیاده‌روی به‌منظور درک این اجتماع عظیم، مناسب است. نویسنده، خاطرات شیرین و سختی را از پیاده‌روی اربعین روایت می‌کند و این نوع روایت طوری است که انگار خواننده در طول مسیر، همسفر او می‌شود.

«در حال پرس و جو بودیم که دیدم یکی از بچه‌ها دارد با راننده‌ای بحث می‌کند، گویا حاضر شده بود ما را به بدره ببرد، اما سر قیمت به توافق نمی‌رسیدند. راننده به شدت هیجان‌زده بود و پیوسته اصرار می‌کرد. به دوستم گفتم: «اختلاف‌تون سر چقدره؟»، گفت: «نمی‌دونم، اما من بیشتر از این مبلغ نمی‌دم». خواستم با راننده چانه بزنم که دیدم اصلا چیز دیگری می‌گوید. می‌گفت: «من شما را رایگان می‌برم بدره! آنجا هم تا صبح مهمان ما باشید...» لحظاتی حیران به‌هم نگاه کردیم و بعد بی‌معطلی پریدیم عقب توپوتا. راننده پایش را گذاشته بود روی گاز و برنمی‌داشت. نه کاری به دست‌اندازها داشت و نه ستون فقرات آن‌هایی که عقب ماشینش سوار کرده بود! در دل تاریکی می‌رفت و در پیچ‌وخم جاده، جاری می‌شد. از شدت باد، سرهایمان را در گریبان کرده بودیم و به یکدیگر سفت چسبیده بودیم. مدتی که گذشت، یکی از همراهان سؤال مهمی پرسید. با اضطراب گفتم: «حالا مطمئنید این ماشین می‌ره بدره؟»، سؤال نفر بعدی مهم‌تر بود: «اصلا مطمئنید راننده و کمکش شیعه‌اند؟».

آنچه روایت محمدرضا وحیدزاده را خواندنی می‌کند، این است که او به جزئیات آنچه دیده است، اشاره می‌کند و خود را گاه جای میهمان و گاهی جای خادم و... می‌گذارد و این عوض کردن زاویه دید، بر جذابیت کتاب می‌افزاید.

«اهالی این روستا در پی اطلاع از شهادت حسین بن علی^(ع)، پریشان حال و دامن از کسف داده، هروله کنان تا کربلا می‌دوند. اولین باری که عزاداری طوبریخ را دیدم، نزدیک شهر کربلا بود. در حال پیاده‌روی بودیم که ناگاه صدای قدم‌های نیمه‌تند گروهی انبوه، توجه همه را به خود جلب کرد. سر برگردانیدیم و دیدیم جمعیتی هروله کنان به سوی کربلا می‌دوند. در همان سفر، یکی از همراهان با دیدن این صحنه، حرف عجیبی بر زبان راند. گفت: نیک که بنگریم، همه ما، جامانده‌گان از حسین^(ع)، اهل طوبریخیم و اربعین، طوبریخ همه تاریخ است. همه در این ایام به کربلا می‌رویم، در حسرت گذشته آن دیر رسیدن تلخ، ما جا مانده‌ایم.»

توصیه‌هایی از ادعیه و اذکار برای پیاده روی اربعین

همراهانی از جنس دعا

حمیده ذاکری؛ روزهای سال شاید در نظر ما همگی یکسان باشند، اما در منظر پروردگار، همه به یک شکل نیستند و هریک دارای ارزش و منزلتی متفاوت‌اند، به همین دلیل برخی روزها بر برخی دیگر برتری یافته‌اند. این ایام برتر و بافضیلت، فرصتی را برای ما فراهم می‌آورند که با به‌جا آوردن اعمال و توصیه‌های اهل بیت^(ع) و بزرگان دین، گاه مسیر قرب و کمال را سریع‌تر سپری کنیم. ایام اربعین حسینی و مناسک پیاده‌روی آن، یکی از این روزهای مهم و دارای فضیلت است که می‌تواند برای ما برکات بسیاری را به‌همراه داشته باشد. یکی از راه‌های دستیابی به این برکات، توسل و توجه به ادعیه و اذکاری است که از ائمه معصوم^(ع) به ما رسیده و در کتب ادعیه مانند مفتاح الجنان، جمع‌آوری شده است. به‌گفته کارشناسان، به‌جا آوردن مناسک ویژه مانند پیاده‌روی اربعین اگر با قرائت دعا، زیارت‌ها و مناجات «ائمه و معصومین^(ع)، همراه شود، بی‌تردید قرب الهی را به‌دنبال خواهد داشت. در ادامه به برخی از این ادعیه و اذکار برپایه روایات و همچنین سیره بزرگان دین اشاره می‌کنیم.

زیارت عاشورا بخوانیم

هر زمان که نام امام حسین^(ع) و زیارت ایشان به میان می‌آید، بیشتر ما در همان لحظه اول به یاد زیارت عاشورا می‌افتیم. به‌گفته کارشناسان دینی، قرائت زیارت عاشورا در هر مکان و زمان و وضعیتی، فضیلت بسیار دارد. می‌دانیم که بسیاری از علما و بزرگان دین بر خواندن این زیارت، تأکید و به آن توصیه کرده و خود نیز برای برآورده شدن حاجات و رسیدن به خواسته‌های مهم بر خواندن «زیارت عاشورا» مداومت کرده‌اند، از این‌رو یکی از زیارت‌هایی که خواندنش به زائران اربعین توصیه می‌شود، زیارت عاشورا است.

کتاب خدا را همراه ببریم

حتما شما هم با ما موافقید که نخستین و مهم‌ترین کتابی که می‌توان با خود به پیاده‌روی اربعین برد، کتاب خداست. در توصیه‌های بزرگان دین، خواندن قرآن یکی از کارهای مهم و ارزشمند در پیاده‌روی اربعین شناخته می‌شود. زائران می‌توانند با نیت کردن و خواندن حتی روزی یک صفحه از آیات الهی و نورانی قرآن کریم، توشه اعمال خود را پر بار کنند. پیامبر خدا^(ص) درباره برکات تلاوت قرآن فرموده‌اند: «فرزندم! از خواندن قرآن غافل مباش، زیرا قرآن دل را زنده می‌کند و از فحشا و زشت کاری و ستم و گناه بازمی‌دارد، (کنز العمال، ۴۰۳۲).

زیارت جامعه کبیره بخوانیم

زیارت جامعه کبیره یکی از زیارت‌نامه‌های مشهور است. اهمیت این زیارت در این است که امام‌هادی^(ع) آن را بیان کرده‌اند و به دست ما رسیده است و به همین دلیل، به قرائت آن در سیره علما نیز همواره توجه شده است. این بزرگان، زیارت جامعه کبیره را متنی با فرازهای نورانی و سرشار از معارف شیعه می‌دانند. در این ایام با خواندن این زیارت، می‌توانید هرچه بیشتر درباره ویژگی‌های امامان معصوم^(ع) بیاموزید و در مسیر زیارت همراه با معرفت، قدم بردارید.

دعای عهد بخوانیم

دعا برای فرج امام‌زمان^(عج) و همچنین تجدید عهد با ایشان، جزو توصیه‌های همیشگی بزرگان دین در اعیاد و سوگواری‌ها و سایر مناسبت‌های مذهبی بوده است. خوب است در این مسیر، ما نیز این توصیه را به‌خاطر داشته باشیم. بد نیست زمان دعا برای فرج امام‌زمان^(عج)، هر روز صبح، دعای عهد ایشان را نیز بخوانیم.

ذکری که می‌تواند مفید باشد

یکی از این اذکار پرخبر و برکت، ذکری است که پیامبر خدا^(ص) به حضرت فاطمه^(ص) آموختند و از آن پس به نام آن حضرت ثبت شد. پیامبر خدا^(ص) درباره تأثیر فراوان این ذکر می‌فرمایند: «تسبیحات فاطمه، تقیاتی است که گوینده آن از فایده‌اش بی‌نصیب نمی‌ماند» (و بسیار پرفایده است)، (بحارالأنوار، ج ۸۲، ص ۳۲۹).

ذکر با تسبیح تربت

در پایان خوب است بدانید که در سیره علما و بزرگان، گفتن ذکر با تسبیحی که از تربت امام حسین^(ع) است، توصیه شده است. در این‌باره از امام صادق^(ع) روایت شده است: «یک ذکر با استغفار که با تسبیح تربت حسین^(ع) گفته شود، برابر است با هفتاد ذکری که به‌گونه‌ای دیگر گفته شود».

ذکری برای در امان ماندن

آیت‌ا... محمدعلی اراکی (قدس سره) فرمودند: «دخترم می‌خواست به مکه مشرف شود و می‌ترسید نتواند در اثر ازدحام حجاج، طوافش را کامل و راحت انجام دهد و از تماس و هرگونه برخورد با نامحرم دور بماند. من به او گفتم اگر به‌ذکر «یا حفیظ یا علیم» مداومت کنی، خدا به تو کمک خواهد کرد». این ذکر می‌تواند همراه شما در زیارت باشد و حفظتان کند.

